

Violainen filosofia?

Tämä on vanha kysymys ja vanha haaste. Nietzsche esitti sen teoksessaan *Hyvän ja pahan tuolla puolen*. Nietzschen mielestä meillä on hyvät perusteet uskoa, että uralilais-altailaisen kielialueen filosofioiden (joissa subjektin käsite on vähemmän kehittynyt) kehitys ja tapa katsella maailmaa on toisenlainen kuin indoeurooppalaisilla tai muslimeilla.

Nietzsche oli filologi ja runoilija, hän ymmärsi kieltä paremmin kuin suurin osa heistä, jotka kutsuvat itseään filosofiiksi. Nimittäin ”filosofi” ja ”filosofia” ovat arkikielen käsitteitä eivätkä ne ole syntyneet rajoja asettamalla, määrittelemällä, vaan toisin tavoin. ”Filosofian” määrittelemisen olisi henkistä väkivaltaa.

Vallantahto ilmenee selvänä määrittelemisessä. *Määritteleminen on määräämistä*. Määritelmä on määräys, laki ja asetus. Määritelmämme koettaa sanella toisille, kuinka heidän pitäisi ajatella ja käsittää. Ikään kuin kiinnittäisimme yhden sanan merkityksen ja kieltäisimme muita käyttämästä sitä omalla tavallaan. *Kieli on vanhempi kuin me* emmekä me voi sitä mielivaltaisesti muuttaa. Mutta juuri määrittelemisenhän on muuttamista. Kieli ei elä määritelmässä eikä määritelmistä. *Kieli on sekakieltä, se on ideogrammeja ja hieroglyfejä yhdessä äänne- ja tavukirjoituksen kanssa*.

Eräs asia, jonka kanssa ”filosofialla” on paljon tekemistä, on tavallisessa kielessä ajatellun kääntäminen toisenlaiseen, ideogrammittomaan kieleen, kuvakirjoituksen kääntäminen tavukirjoitukseksi.

Määritelmät ovat lyhyitä, nimenomaan mahdollisimman lyhyitä kuvien, mielikuvien kirjallisia kuvauksia. Mutta kirjallisten kuvausten muodostaminen kuvista on vaikeaa. Luonnollinen ajattelumme käyttää ”mielitteitä” ja mielteet ovat kuin ideogrammeja, mielikuvia. Ajattelussamme elävä ja siitä syntyvä teksti on kuin sarjakuva, jossa perusinformaatiota kantaa kuva, ja teksti selittää ja täydentää sitä. Ideogrammeilla ajattelu, tällaiset sarjakuvat eivät enää luonnistu meiltä. Olemme ottaneet tavoitteeksemme kääntää sarjakuvat tavallisiksi teksteiksi ilman kuvia. Se on vaikeaa, ehkä mahdotonta, ellei hyödynnetä kielen omia mahdollisuuksia kääntää kuvia sanoiksi ja kirjoitukseksi, ja jollei näitä mahdollisuuksia oteta käyttöön järjestelmällisesti.

Tiedämme, mitä on hyvä, mitä on paha, mitä on kaunis ja mitä on ruma, mitä on rakkaus, mitä onni, mitä on kipu

ja mitä on oikeudenmukaisuus. Meillä on näistä asioista ideogrammit, jotka olemme poimineet ja muodostaneet siitä, mitä olemme lapsena kuulleet ja lukeneet. Mutta ne ovat sisäisiä ideogrammeja, kuvia, joissa on mentaalisia osatekijöitä, muistoja nähdystä, kuullusta, kosketetusta ja myös sanotusta. Käsiteideogrammit eivät ole puhdasta tekstiä eivätkä puhtaita kuvia vaan sekoituksia, kuin pilahveja, joissa liha, riisi, suola ja mausteet ovat niin sekaisin, ettei niitä voi enää erottaa toisistaan. On hetkiä, jolloin meidän selitettävä ja määriteltävä näitä ideogrammeja. Ne ovat filosofisia hetkiä. Tämä on sivistyneiden yhteiskuntien iniaatiioriitti. Käsitteemme, mielikuvat, joutuvat epäilyksen alaisiksi tai tuhottaviksi, joudumme pukemaan ne sanoiksi tai oppimaan niille uudet sanat. Joudumme oppimaan ne rakkauden, onnen, oikeudenmukaisuuden, hyvän, pahan ja monien muiden sanojen määritelmät, joita perinne pitää ainoina oikeina. Mielikuvamme ja ideogrammimme, rakkaus, oikeudenmukaisuus, paha ja hyvä, osoitetaan vääriksi tai ainakin alkukantaisiksi.

Tietenkin yhteiskunnassa käydään parhaillaan valtakamppailua, ja se on myös kamppailua määritelmistä. Ilmaantuu uusia määrittelijöitä, jotka ilmoittavat, että rakkautta ei ole x, vaan y, että oikeudenmukaisuutta ei ole w vaan z. Filosofia ei ole tätä, vaan tuota.

Süspä filosofia on valtapeliä, ja joka ottaa siihen peliin osaa, pelaa vallan vuoksi. Filosofiat ovat kuin puolueita, joilla jokaisella on tunnetut edelläkävijänsä, omat määritelmäjärjestelmänsä ja oma jäsenkuntansa, joka ottaa määritelmät omakseen ja pelaa niillä. Paradoksaalisesti kullakin puolueella ja filosofialla on omat patriarkkansa ja omat määritelmänsä ja niin filosofiat eivät koskaan pääse mistään yksimielisyyteen ja niiden välillä on yllättävän vähän dialogia ja ymmärrystä. Filosofian kielet ovat pikemminkin vallan kuin hengen kieliä, autoritaarisia ja suljettuja, eikä filosofialla ole tähän päivään mennessä ollut kunnollista metakieltä, jolle filosofian kieliä voisi kääntää ja verrata siten keskenään.

Filosofia on osa kulttuuriamme. Myös filosofiaan initoituminen on määrittelyä, siinä nuori ihminen vieraan-
nutetaan omista ideogrammeistaan ja pakotetaan hyväk-
symään ilmoitetut kuvaukset, määritelmät, käsitteet. Koska
nämä määritelmät ovat tosiasiallisesti kuvien käännöksiä,
ympärikertomuksia, sanoituksia, ovat ne mielivaltaisempia
kuin filosofit haluavat myöntää. Määritelmien myöntä-
minen mielivaltaisiksi järkyttäisi niiden valtaa ja muuttaisi
myös filosofian mielivaltaiseksi, leikkisäksi.

Filosofia ei niinkään yritä löytää uutta kuin kerrata
vanhaa toisin tavoin, selittää, kuvata. Filosofisen puolueen
johtaja on se, jolla on eniten uskallusta väittää, että se ja se
asia ei ole *todella* niin kuin siihen asti on ajateltu ja kuvattu,
vaan toisin. Hän uskaltaa väittää tietävänsä paremmin ja
pyrkii saamaan itselleen opetuslapsia. He ottavat johtajan
”todellisen” omakseen, uskovat siihen ja julistavat sitä.

Mutta mistä oikeastaan on kyse, kun filosofi sanoo, ettei
A todella ole A vaan B? Esimerkiksi kun hän väittää, että filo-
sofiaa ei ole se, mitä tehdään itämaisilla kielillä, ainoastaan
se, mitä tehdään länsimaisilla kielillä. Näin väittäessään hän
pyrkii muuhunkin kuin pelkästään tutkimaan sanan ”filo-
sofia” käyttöä. Hän pyrkii sääntelemään, eikä puhu tieteen
vaan vallan kieltä.

Mitä siis tarkoittaa, kun filosofi sanoo, että filosofia ei
ole globaalia vaan länsimaista? Tähän astihan on puhuttu
intialaisesta ja kiinalaisesta filosofiasta ja niistä on kirjoj-
tettu tuhansia kirjoja useilla idän ja lännen kielillä. Hän
tunnustaa tähän asti käytettyä sanaa ja käyttää sitä. Kun ky-
symme tätä häneltä, hän sanoo jokseenkin, että ”filosofiaa
ei ole kaikki se, mitä nimitetään filosofiaksi (pidetään filo-
sofiana), ainoastaan osa siitä”. Tähän asti siis sanalla ”filosofia”
on ollut väärä, ilmeisesti liian laaja merkitys. Merkitystä
tulee korjata, täsmentää. Miksi? Onko ”filosofia” nykyisessä
käytössään ristiriitainen, sisältääkö se yhteensopimattomia
merkityskomponentteja? Vai onko se liian laaja ja epämaa-
räinen? Kummassakin tapauksessa pitäisi sanan merkitysala
jakaa moneen osaan. Mutta sitä filosofi ei tee. Hänen
lähtökohtansa ei ole looginen, vaan voluntaristinen, hän
tabtoo, että filosofia olisi jotain muuta kuin mitä se tähän
asti on ollut. Hän myöntää *oikeaksi* filosofiaksi vain osan
sanon denotaatiosta ja heittää laidan yli loput, suorittaa niin
sanotun filosofian etnisen puhdistuksen, jossa filosofiasta
siivotaan pois filosofisesti tai rodullisesti vieraina pidetyt
ainekset. Näin ollen häntä ei tietenkään kiinnosta, mikä saa
mennä, kuinka uuskonfutselaista tai Vedantan ”filosofiaa”
pitäisi nimittää. Ne vaan heitetään syrjään, ”pois”.

Näin filosofillamme on hallussaan todempi, filosofiampi

**»Filosofia ei niinkään yritä löytää uutta
kuin kerrata vanhaa toisin tavoin, selittää,
kuvata. Filosofisen puolueen johtaja on se,
jolla on eniten uskallusta väittää, että se
ja se asia ei ole *todella* niin kuin siihen asti
on ajateltu ja kuvattu, vaan toisin.»**

filosofia. Hän siis tiesi, mitä filosofia on. Mitä tämä tietä-
minen tarkoittaa? Mitä hän tiesi? Ei muuta kuin yhden
sanon merkityksen. Hän tiesi (arveli, uskoi?), että kyseisellä
sanalla (ja siis myös muilla sanoilla) on *aito merkitys*. Jos hän
ei olisi ajatellut niin, hän ei olisi alkanut kinastelemaan siitä,
millä tavalla tätä yhtä sanaa pitäisi käyttää. Sitä on käytetty
jo kauan, kaksi ja puoli tuhatta vuotta ennen häntä. Vai
onko sitä käytetty epätieteellisesti, sekavasti, virheellisesti?
Sitä hän väistämättä väittää.

Sanan tavallinen, sen käypä merkitys ei ole filosofil-
lemme sen aito merkitys, mutta juuri tavallista merkitystä
hän haluaa muuttaa, ilmoittaa Jeesuksen tavoin, että tähän
asti tätä on kutsuttu filosofiaksi, mutta nyt minä sanon, että
se ei ole filosofiaa alkuunkaan. *Tosi merkitys* on pyhä, sille
kannetaan uhrilahjoja.

Joka väittää, että A ei ole alkuunkaan A vaan jotain
ihan muuta, väittää oikeastaan tietävänsä sanan *toden mer-
kityksen* ja toivoo, että sanaa käytettäisiin sen mukaisesti.
Silloin hän oikeastaan haluaa valtaa sanoihin ja sanojen
kautta ihmisiin. Häntä, joka väittää, ettei jokin oikeasti
ole jotakin, voi kritisoida sanomalla, ettei hän vain esitä
väitettä, vaan tekee samalla jotain muuta. Tämä on vallan
kielen neutraloimista vallan metakielellä. Voisi myös sanoa:
aiempien olosuhteiden palauttamista, kielen vapauttamista
filosofisista valtapeleistä.

Virolaista filosofiaa ei ole vielä olemassa. Monenlaisia
koulukuntia on perustettu. On oppituoleja, ryhmiä, ope-
tuslapsia. Mielikuvana: ovi ja ovella kyltti

”FILOSOFIAN INSTITUUTTI

Kantausta, fichtausta, hegelöintiä arkipäivisin kello n–n”

Jaan Kaplinski (synt. 1941) on runoilija, kääntäjä, esseis-
ti ja kulttuurikriitikko, jota on Jaan Krossin ohessa esitet-
ty myös Nobel-ehdokkaaksi. Kaplinski on osallistunut aktiivisesti virolaiseen yhteiskunnalliseen keskusteluun sano-
malehtikirjoituksillaan sekä internet-sivuillaan osoitteessa
jaan.kaplinski.com. Kaplinski opiskeli romaanista filologia-
a ja lingvistiikkaa Tarton yliopistossa, josta valmistui vuon-

na 1964. Hän toimi Viron parlamentissa riigikogussa kan-
sanedustajana vuosina 1992–95. Hän on työskennellyt ling-
vistiikan, sosiologian ja ekologian tutkijana ja on myös on
useiden tieteellisten seurojen jäsen. Kaplinski on luennoinut
monista aiheista useissa yliopistoissa. Tampere-talon Suures-
sa filosofiatapahtumassa hän piti esitelmän aiheesta ”Jos
Heidegger olisi ollut mordvalainen”.

Viime aikoina sieltä on kantautunut usein kitinää, viilaamista ja taontaa. Siellä väännetään, taotaan ja viilataan viron kielen sanoja sopiviksi neljännen filosofin – Heideggerin – kääntämiseksi.

Nietzschen muisto on olemassa. Haaste kielelle: han-goitella, pistää vastaan, luopua kääntämisestä, kieltäytyä olemasta kieli, johon jotain käännetään, ainoastaan kieli, joka itse sanoo jotain. Siis kieli, jossa me, jotka kieltä käytämme, kuvailemme omia ideogrammejamme, omia mielikuviamme. Tämä on avioliittomme kielen kanssa, avioliitto, jossa ovat vain nämä kaksi – kuvitelmamme eli ideogrammimme sekä kielemme. Ei ole ketään kääntämässä, eikä opettamassa ajattelu- tai avioliittotekniikkaa, sitä, kuinka olla ja mitä tehdä. Ei van der Veldea, ei Kantia, ei Hegeliä, ei Heideggeria.

Ei ole olennaista, nimitämmekö me kielen elävöittä-mistä, kielessä nukkuvien ajatuksien löytämistä ja niiden henkiin herättämistä filosofiaksi vai emme. Se on kaikista mukavin tapa nimittää, varsinkin kun emme usko, että sanoilla olisi oikeita merkityksiä. Sanan normaalin käytön piiriin ”virolainen filosofia” mahtuu kyllä, kuten mahtui Miguel León-Portillan ”Nahuan filosofiakin”.

On kaksi lähestymistapaa. Ensimmäisestä oli jo puhetta. Tämä tapa on kuvien, kuvakirjoituksen kääntäminen kieleksi, sanoiksi ja kuvailuksi, käsitteiden määrittely mukaan lukien. Kuvakirjoitus on ensin, meillä on kuva, kokemuskuva asioista, joita tapaamme nimittää kivuksi, elämäksi, rakkaudeksi, viisaudeksi. Mutta sen kuvan pukeminen sanoiksi on vaikeaa ja vaivalloista. Tätä on tehty kaksi tuhatta vuotta, mutta pitkälle ei ole päästy. Vieläkin pitää kiistellä siitä, mitäkipu, elämä, rakkaus ja viisaus *varsinaisesti* ovat, aloittaa niiden määrittely alusta. Päivästä päivään, polvesta polveen. Eikä eri määritelmiä voi siltikään kunnolla vertailla keskenään, sillä sopivaa kuva- tai tavukieltä ei ole. Hyppy kuvakielestä tavukieleen ei kuulu kumpaankaan, se ei ilmene kuvissa eikä tavuissa. Jos olisi kieli, joka sisältäisi molemmat, jos olisi kuvien tavuiksi kääntämisen, käsitteiden määrittelyn kielioppi, olisi kaikki helppoa ja suuri osa filosofiasta olisi tarpeetonta, varmaankin niin tarpeetonta, että sitä ei olisi voinut syntyäkään.

Toinen lähestymistapa on tavujen kääntäminen kuviksi. On olemassa tavuja, sanoja, fraaseja. Syvennymme niihin, muodostamme niitä, pelaamme tavulottoa, joka synnyttää uusia mielenkiintoisia yhdistelmiä. Mitkä yhdistelmät ovat mahdollisia, luonnollisia, onnistuneita, sen määrää kieli, sen määrää kielen mahdollisuuksien kielioppi.

Tõnu Luik on kääntänyt Heideggerin lausuman *die Sprache spricht* viroksi ”kieli kieltää” [keel keelab]. Oikeastaan viron kieli ei kiellä vaan kieliä. Kieli kieliä. Mielikö sitten mieli? Vaiko sittenkin mieli miellyttää? En tiedä, ei tule mieleen. Jos ei tule mieleen, oliko siis mielessä ja lähti mielestä pois vai eikö ollutkaan mielessä?

Mitä on mielessä? Kuva. Mielessä onkin kuva. Mieli on kuvakirjoitusta. Kieli kieliä niin, että mieli mieliä kuvan mieleen tulemaan. Mielestä kuva itse katoaa, ilman kieltä. Kieli ja mieli kulkevat vierekkäin. Kieli kieliä ja mieli mieliä, mutta koskaan ne eivät toisiaan tapaa. Mitä on niiden välillä, mikä estää niitä tapaamasta? Me itse, me olemme

»Ei ole olennaista, nimitämmekö me kielen elävöittä-mistä, kielessä nukkuvien ajatuksien löytämistä ja niiden henkiin herättämistä filosofiaksi vai emme. Se on kaikista mukavin tapa nimittää, varsinkin kun emme usko, että sanoilla olisi oikeita merkityksiä.»

se kielen ja mielen välinen kielettömyys ja mielettömyys, kielen-ja-mielen-välillä-kielettä-ja-mielettä-oleminen. Olemmeko kielestä kieltäytyneet ja mielestä hävinneet vai emmekö ole kielessä ja mielessä olleetkaan?

Olemisemme on erityistä olemista, se ei ole olemassa-olemista eikä olematta-olemista, vaan kahden-välillä-olemista, kahden-maailman-välillä-olemista. Olemme kahden maailman välillä, mutta välillä kummassakin maailmassa, ulottuen kumpaankin. Olemme kielen kanssa ja mielen kanssa, kuitenkin emme ole kielessä emmekä mielessä. Puoliksi kielessä ja puoliksi mielessä, puolikielisenä ja puolimielisenä. Emmekö juuri kielettömänä ja mielettömänä ole itsemme, eikö kahden-välillä-oleminen ole juuri ominta olemistamme? Muu oleminen, olemassa-oleminen ja olematta-oleminen on meille oikeastaan poissa-olemista, kaukana-olemista. Kielessä ja mielessä olemme itsestämme poissa, mielestä ja kielestä poissa ollessamme olemme itsessämme. Itsessämme ollessamme voimme olla itsemme, mutta voimme olla itsenä, olematta itse. Itse ja itsessämme ollessamme olemme myös kahdestaan, olemme itsemme kanssa, kahden välillä itsemme kanssa.

Kielessä olemme toisten kanssa, kieli on kohtauspaikka. Mielessä olemme yksin. Mielessä emme ole me, olemme yksinkertaisesti itse. Kielessä olemme me, minä, sinä, he, hän, te. Kielessä olemme joku.

Tai siis *varsinaisesti* me emme ole kukaan, vaan olemme jonakin, meinä, minuna, sinuna, keisarina, kamaripalvelijana, taksikuskina, kirjailijana. Kielen kautta olemme olemassa, olemme olevana, essiivissä. Essiivinen oleminen ei ole perustavaa olemista, olemista, jonka olisimme perineet, joka olisi perustavasti meidän omamme. Sellainen oleminen on predikatiivista. Predikaatti on kuten vastaus, toteamusta ja kysymystä täynnä, predikatiivi. Perusta – subjekti – on kysymys.

Perusta on alla, kaiken alla. Täytteen, predikatiivin alla on joku, jokin, jotain, mitä-kerä nimitettävää, jotain nominatiivista. Sen alla on minä-me-hän. Niiden alla vielä syvemmällä on se ja tuo, siinä ja tuolla. Niiden alla on jotain, mikä ei ole se eikä tuo, siinä eikä tuolla, perustojen perusta, jotain, mikä ei ole essiivinen eikä nominatiivinen. Hän, joka ei oikeastaan ole hänkään, on perimmäinen kysymys, *The Question*. Kaikki muu on vastausta. Jokainen sanominen, jokainen sanonta on vastaus, silti yksikään vastaus

ei ole perustava. Ainoastaan kysymys, kysymysten kysymys, perustojen perus on todellinen. Perustava on peritty. Me emme ole perus, meinä-oleminen ei ole perittyä olemista. Onko olemassa-oleminen perittyä, onko se perustavaa?

On olemassa ainakin yksi vakavampi yritys löytää filosofinen metakieli. Se on Pierre Bourdieun yritys, jossa filosofiaa pidetään vallan kielenä. Sellaisena hän pitää Heideggerin ”poliittista ontologiaa”, ja Heideggeria itseään ”konservatiivisen vallankumouksen” ideologina. Mitä konservatiivinen vallankumous Bourdieun ja hänen aatetoveriensä mielestä on? Meidän on vaikea vastata, koska olemme itse sen sisällä, liian sisällä, jotta voisimme nähdä kauempaa ja ymmärtää. Minun näkemykseni on: konservatiivisuus palauttaa sen perustan ja perityn olemisen, joka välillä on sekoittunut ja eksynyt. Vertauskuva: näin kerran auton, joka kuljetti kanoja laatikoissa, mutta joutui onnettomuuteen ja lensi katolleen. Laatikot levällään ja rikki, kanat ja kukot ulkona, tiellä ja tien vieressä kuopimassa, kiekumassa ja kaakattamassa. Kanat ja kukot häiritsevät liikennettä, laitakaupunkien kansa tulee mukaan historiaan, liberaalit ja massat tuhoavat kaiken ikuisen, hyvän ja kauniin. Taantuvat taiteet, usko, hyvät tavat ja filosofia. Filosofista, joka kerran oli teologian palvelijatar, halutaan nyt tehdä roskäväen ja rahavallan virkamies. Käytännöllinen filosofia on filosofian pilkkaamista, *contradictio in adiecto*, yhtä hyvin voisi puhua käytännöllisestä teoriasta. Käytännöllinen filosofia on kieleton kieli; kieli, joka ei kiellä eikä kieli, vaan sekoittaa kielet. Se on baabelin kaaoksen kieli.

Mitä sitä vastaan pitäisi tehdä? Eikös yritetä laittaa kieli kieltämään ja kieltäytymään. Laitetaan kieli jälleen rajoja vetämään, rajoittamaan, tehdään kielestä johtosääntö, ohjat, kalterit. Kieli on lyönyt mielen aaltoilemaan, nyt kielen pitää jälleen rauhoittaa mielen laineet, pitää palauttaa meille mieleen, mistä varsinaisesti olemme peräisin. Kieli on peritty, niin olemme mekin. Alkuperämme on häkimme ja kielen täytyy kieliä meidät sinne takaisin.

Häkit korjattiin, kanat ja kukot kiinni pyydettiin ja sinne takaisin pistettiin. Auto jatkoi matkaansa, en tiedä teurastamoonko vai kolhoosista toiseen.

Onko kieli olemisen koti vai leikki siinä kodissa? Onko se totinen leikki vai pilailua? Onko olemisen totista? Välillä on hyvä kysyä, onko se todellista. Jos oleminen on todellista, silloin me todellakin olemme. Mutta jos ei ole? Silloin ei ole todellakaan, vaan jotenkin muuten. Ehkä leikisti. Ja jos oleminen on leikisti-olemista, ei kielikään voi olla totinen. Kielen pitää olla leikkikieli, pilakieli. Kielemme on hauska kieli. Kun puhumme, ajattelemme, kirjoitamme, filosofoimme, teemme pilaa. Teemme pilaa sen takia, että oleminen ei ole todellinen ja jos me olemme totisia, silloin kielemme, ajattelumme ja filosofiamme ei sovi mitenkään yhteen sen todellisuuden kanssa. Teemme pilaa, mutta emme itse ymmärrä tekevämme. Olemme sisältäpäin totisia ja ulospäin hauskoja. Jos olisimme sisältäpäin hauskoja, olisimme ulospäin totisia, koska pilamme sopisi hyvin epätodelliseen todellisuuteen.

On pilajuttuja, pilalauluja, pilailijoita ja pilakuvia. Mutta mitä on pilamerkitys? Mitä on pilafilosofia? Pilafilosofia on sisältäpäin hauskaa, se käyttää kieltä pilanpäiten, ei

»Virolainen pilafilosofia on se, mikä tekee pilaksi viron mielen ja viron kielen ja samalla itsensä, ”virolaisen filosofian”. Virolainen pilafilosofia on peili, johon me kielessämme ja mielessämme katsomme ja nauramme. Nauramme itsemme irti määrittelyistä ja kansallisten filosofialottojen valtapeleistä.»

ota kieltä eikä filosofiaa vakavasti. Pilafilosofia ei ole kielen koti, häkki tai aitaus, vaan peli ja pila. Pilafilosofia ei pysy häkissä, sillä se näkee, että häkki, joka otetaan vakavasti, ei ole totta, ei ole oikeasti häkki. Häkki ei ole todellinen todellisuus. Pilafilosofia todistaa, ettei se ole, pilafilosofia todistaa todellisuuden epätodellisuutta ja itsensä epätotisuutta. Pilafilosofia todistaa omaa mahdottomuuttaan, pilafilosofia on oikeastaan paradoksi, absurdi ja antinominen. Sen paradoksaalisuus ilmenee myös siinä, että se on samaan aikaan totinen ja hauska, se yrittää todistaa, että ei ole mitään todellista ja totista, mutta väittää tätä kuin väittäisi tosissaan. Jos pilafilosofia on totista, se on hauskaa, ja jos se on pilaa, se on totista. Pilafilosofiassa ei ole kotia, mutta se ei varmasti ollut vieras niille kreetalaisille, joita omana aikanaan pidettiin valehtelijoina.

Pilafilosofia on toisaalta hauskaa ja toisaalta ihmeellistä, kummallista. Kuin katsoisi veden pintaa alhaaltapäin, mistä se on kuin ilman pinta, tai ylhäältä, jolloin se on oikeasti veden pinta.

Pilafilosofia on paradoksaalisesti hauska: se kertoo jotain myös todellisuudesta, jotain, mitä pilafilosofiassa voi kutsua epätodelliseksi todellisuudeksi.

Virolainen pilafilosofia on se, mikä tekee pilaksi viron mielen ja viron kielen ja samalla itsensä, ”virolaisen filosofian”. Virolainen pilafilosofia on peili, johon me kielessämme ja mielessämme katsomme ja nauramme. Nauramme itsemme irti määrittelyistä ja kansallisten filosofialottojen valtapeleistä.

Mitä jää? Ei mitään. Kenelläkään ei ole valtaa kehenkään eikä mihinkään. Ei myöskään itseensä. Oleminen kielen ja mielen ulkopuolella, vallan ulkopuolella ja vallassa tai vallan alla. Vapaus, jonka kieli ei ole kieli, vaan tanssi, sanaton laulu, hajut ja värit. Tanssi hämärästä hämärään. Sinne, josta tuli ja johon menee muinainen yö täynnä tuntemattomien eläinten ääniä ja tuntemattomien kasvien tuoksua. Tanssijan viittaus yön äänten ja odöorien puoleen. Vastaan tuleminen. Vastaan meneminen.

Suomentaneet Tero Leponiemi ja Niklas Vainio